ARHITECTURA MODERNA DIN ROMANIA IN PERIOADA 1920-1940

Încărcat de **Dmitry Bezmosciuc** în Feb 08, 2012 pe platforma SCRIBD (https://ro.scribd.com/)

I. LOCUINTELE

Desprinderea lor din ansamblul realizarilor de arhitectura, precum si prezentarea principalelor directii de evolutie, se justifica printr-o suita de elemente ce le departajeaza ca zona distincta in spatiul rezervat arhitecturii moderne romanesti. Acestea sunt:

- Amploarea si diversitatea constructiilor de locuinte amplasate in mediul urban sau in cadrul natural;
- Ponderea deosebit de insemnata pe care aceasta tema o are in activitatea majoritatii arhitectilor epocii;
- Unitatea aconceptuala regasita in lucrarile unui mare numar de arhitecti;
- Impactul social direct al programului;
- Realizarile de mare valoare din acest domeniu;
- Pe plan international, acest subiect a construit o preocupare de baza in demersul de transformare formala si functionala a operelor de arhitectura, ea reflectandu-se si in pozitia arhitectilor romani;
- Caracterul specific al solutionarilor in raport cu ceea ce lansase Miscarea Moderna internationala;
- Influenta acestora asupra orasului prin modelarea cadrului urban;
- Caracterul de pionierat pe care l-au avut locuintele in debutul curentului modernist in Romania etc. Modul de solutionare a problemelor legate de locuire in Romania interbelica se apropie prea putin de ideologia socialista, experimentata la nivel european, in sensul derectionarii spre solutii care sa satisfaca un minim de confort. Se constata tendita raspandirii pe scara larga a locuintelor confortabile, vile sau locuinte colective cu apartamente generoase, ilustrand prin prezenta lor capacitatea economica a societatii romanesti, dar si spiritul deschis, receptiv la civilizatie si emancipare. Ochiul calatorului strain a surpins si consemnat directiile tendintelor ce se manifestau la nivelul psihologiei societatii romanesti, relativ la gradul de confort, sistem de locuire, sau capacitate de adaptare la pulsul vietii moderne: "Le Roumain tient beaucoup a l'elegance de sa maison (...) Moderne, Bucarest le sera tous les jours davantage grace a l'esprit meme du Roumain soucieux de vivre dans un cadre confrotable et armonieux a la fois. Grace aussi aux architectes, jeunes et cultives, souvent encourages bien que difficilement payes, dans une ville qui n'opoose aux tentatives de modernisation ni de trop grandes difficultes materilles, ni des prejuges et des traditions inderacinables".

Arhitectura locuintei cunoaste in Romania, in perioada dintre cele doua razboaie mondiale trei mari categorii de programe:

1. Locuinta individuala - Vila
2. Locuinte colective cu apartamente - "Blockhaus"
3. Locuinte ieftine

1. LOCUINTE INDIVIDUALE - VILA

Acest tip de locuinte constituie tema dezvoltata cu predilectie de arhitecti, la cererea explicita a investitorilor particulari. Ele au beneficiat de context urban favorabil in cartierele rezidentiale ale marilor orase, ce dispuneau intre cele doua razboaie mondiale de importante suprafete libere de teren, care odata completate cu constructii, incheiau cadrul urban construit.

Anii '20 au cunoscut doar cateva incercari ce au prelucrat premisele estetice ale arhitecturii moderne. O parte din proiectele indraznete, concepute de tinerii arhitecti au ramas nerealizate. Ele au fost prezentate in publicatiile vremii alaturi de noile formulari teoretice. Exemple: Vila "Mar Kisa", Vila "Severo", "Casa pentru o familie" de arhitect L. Plamadeala, din 1929.

Pionierii arhitecturii moderne romanesti, Marcel Iancu si Horia Creanga, proiecteaza unele din primele locuinte individuale ce se vor inscrie ca infuzie de noutate in acest domeniu. Marcel Iancu ramane pentru istoria arhitecturii romanesti primul arhitect ce a conceput incepand cu mijlocul anilor '20 locuinte cu vadit caracter novator, ca marturie a intensului efort teoretic, militant, de raspandire si dezvoltare a ideilor Miscarii Moderne in arta si arhitectura. Exemple: Locuinte pe strada Trinitatii (Maximilian Popper) nr. 55, 1926; Vila Fuchs de pe strada Negustori nr.33, 1927; Imobilul Chapier, 1928, toate in Bucuresti. Constructiile de inceput ale lui Horia Creanga demonstreaza si ele o logica noua de creatie cu pastrarea unor elemente decorative simplificate sau cu o volumetrie ce aduce in prim plan expresia plastica a suprafetelor mari vitrate. Exemple: Vila dr. Petru Groza din Deva 1927-1927; Vila Corneliu Medrea din Bucuresti, 1929. Alt exemplu de aport innoitor il reprezinta vilele realizate de George Matei Cantacuzino la Eforie intre 1929-31. Amplasate intr-un cadru natural deosebit, pe litoralul Marii Negre, ele fac parte din constructiile statiunilor balneo-climaterice ce intervin in valorile peisajului existent.

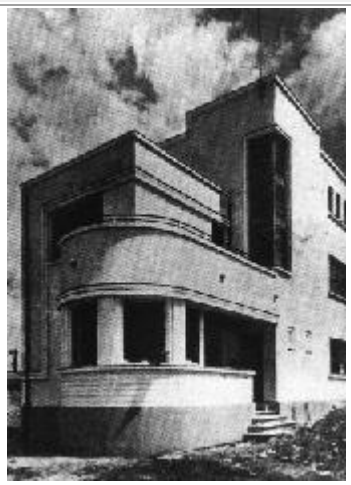
Adevarata perioada de preluare pe scara larga a impulsului modernist incepe cu primii ani ai deceniului patru. Se constata existenta unor solutii ce variaza de la o inovatie de factura moderna oprita la nivel formal, suprapusa pe o distributie functionala mai veche, preluata de la arhitectura secolului trecut, sau locuinte a caror partiu restructureaza in esenta spatiul interior si compozita volumetrica. Acestea din urma modeleaza interiorul ca pe un spatiu viu, flexibil, iar prezenta lor modifica dimensiunile spatiului exterior, compozitiei la nivel urban, creand in sistemul orasului alte repele formale si stilistice. Se remarca Vila "Ing Miclescu", 1930, Vila A. Bunescu, Vila Dr.Constantinescu, 1932, Vila A. Thomas, 1932, Vila Dulfu, 1933, Vila Elisabeta Cantacuzino, 1934, toate in Bucuresti arh. Horia Creanga; Vila Chihaescu, 1930-31, Vila Wexler, 1931, toate in bucuresti, arh. Marcel Iancu; Casa Elisabeta Cusin, Bucuresti 1931, arh. Ion Bazianu; Vila V. Constantinescu, Bucuresti 1931-33, arh. Alexanru Zamfiropol; Vila din str. Paris, Bucuresti, 1931-33, arh. Arhir Culina; Vila in str. Londra, Bucuresti, 1932, Arh. H. Delavrancea Gibory; Vila Cristinel, Bucuresti 1934, arh. Gabriel Cristinel etc.

Horia Creanga, Vila Dr. Petru Groza, Deva 1927-1929

Marcel Iancu, Vila Reich, Bucuresti 1936-1937

Alexandru Zamfiropol, Casa J. Constantinescu , Bucuresti 1931-1933

I.C. Rosu, Vila in str. Dr. Poloni, Bucuresti 1935

Exista o evidenta evolutie in timp din punct de vedere formal si functional, strans coroborata cu afinitatea selectiva a arhitectilor fata de noul curent, precum si propria lor capacitate de a genera si dezvolta directii stilistice. Exemplele abunda, arhitectura lor plasandu-se intre influente cubiste si compozitii in care interventia suprafetelor curbe revine uneori obsedant, cu scopul demonstratiei estetice. Un loc aparte il ocupa locuintele al caror continut formal reia in termeni originali, stilizat, elementele arhitecturii clasice, fapt ce inclina balanta aprecierii spre o forma evoluata de expresionism. Se regasesc aici ornamente simplificate de tencuiala asezate pe o volumetrie dinamic compusa.

In libertatea totala de exprimare pentru care se opteaza, se constata prezenta unor elemente cu caracter constant:

- Geometria pura, suprafetele mari vitrate, subtila compozitie intre elementele orizontale si verticale ce genereaza o arhitectura dinamica.
- Partiul prezinta unele elemente comune legate de modul de grupare a functiunilor, de distribuire si zonare a lor, de experimentare intensa a formulei de duplex, sau de flexibilitate a spatiului interior.
- Organizarea locuintei are in vedere comunicarea spatiului interior cu exteriorul, aducand continuitate si fluiditate spatiala.
- Este cautata orientarea optima in raport cu punctele cardinale si fata de peisajul inconjurator, munte sau mare, beneficiind astfel de o distributie judicioasa a functiunilor.
- Sistemul constructiv utilizeaza tehnologii noi si materiale de constructie de ultima ora.
- Trasatura unitara, prezenta aproape permanent, ramane insa detaliul de arhitectura conceput cu materiale de foarte buna calitate, cu eleganta si rafinament, gandit ca o componenta a unui intreg.
- O zona speciala o constituie vilele construite in statiunile montane sau maritime. Ele se situeaza intre valori estetice ce prelucreaza in mod vadit date ale arhitecturii populare, amintind de prima etapa a creatiei lui F.L. Wright - de exemplu, vile la Balcic, arh. H. Delavrancea - de compozitie lansate de Miscarea Moderna europeana. Exemple: vila la Cumpatu-Sinaia, arh. D. Marcu, vile la Eforie, arh. G.M. Cantacuzino etc.

Aceste locuinte, ce raman ca punct de reper important in evolutia modului de locuire din Romania, ilustreaza maniera in care arhitectii romani au inteles sa sintetizeze experienta si inclinatia artistica personala cu necesitatea acuta de innoire si racordare, prin recuperarea unui evident decalaj, la civilizatia secolului XX.

LOCUINTELE COLECTIVE - TIP "BLOCKHAUS"

Amplasate in peisajul urban oferit de marile bulevarde ale capitalei, sau alte artere importante, cu regim de inaltine variind intre parter si doua-trei etaje, pana la sapte-unsprezece etaje, ele constituie o expresie a unei sectiuni importante a arhitecturii locuintelor din Romania dupa Primul Razboi Mondial. Imprimand prin prezenta lor cu caracter specific orasului, ele au meritul ca au modelat spatiul urban in limite compozitionale precise de-a lungul catorva decenii. Debutul marcat de Horia Creanga prin proiectul pentru imobilul ARO intre 1929-1931, va fi succedat de un val impresionat de lucrari pe aceasta tema, concepute in acord cu principiile ce au devenit in scurt timp consacrate, determinante si bine definite.

Elemente de conceptie comune acestor locuinte se remarca cu usurinta:

- Planul apartamentelor se dezvolta in jurul unui nucleu central generos dimensionat, constituit din camera de zi in relatie directa cu una din celelalte incaperi de locuit, aceasta legatura fiind elementul de flexibilitate al locuintei.
- Apare adesea utilizat principiul zonarii functiunilor de noapte si de zi.
- Retragerile succesive la ultimele etaje, prezente in special la cladirile inalte, au ca motivatie in principal ratiuni de ordin urbanistic, legate de legislatia prospectelor stradale, dar au si un important rol in compunerea volumului cladirilor.
- Balcoanele, logiile si retragerile de la ultimele niveluri participa la comunicarea spatiului interior cu exteriorul.
- Evidentierea elementelor orizontale de compozitie a fatadelor.
- Structura de rezistenta realizata din cadre din beton armat permite flexibilitatea apartamentelor, precum si compartimentarea diferita a nivelurilor unui imobil, in functide comanda investitorilor.
- Grija cu care sunt concepute si realizate elementele de detaliu, materialele de foarte buna calitate, alese cu discernamant, designul interior ce preia in planul secund al constructiei ideea generala a proiectului, constituie si azi un exemplu de profesionalism.

In ce priveste raportul in care se afla volumul construit cu pozitia amplasamentului, se disting cateva situatii tipice:

- Cladiri inscrise intr-un front liniar existent, determinate stric ca aliniament si regim de inaltime de legislatia urbana in vigoare. Exemple: Imobilul "ASIT" str. M. Eminescu, Bucuresti, arh. R. Bordenache; locuinte in str. Armeneasca, Bucuresti, arh. Jean Monda; Casa Radu Teodorescu, Bucuresti, arh. Nicu Georgescu.
- Cladiri amplasate la intersectia a doua sau mai multe artere de circulatie, favorizand o compozitie volumetrica mai spectaculoasa. Diversitatea solutionarilor surprinde, ea traverseaza un registru formal foarte variat, pronind cu preponderenta de la utilizarea elementelor rectangulare, la accentele verticale ale volumelor de colt, tinzand in timp spre o compozitie mai romantica, care sondeaza efectele suprafetelor curbe, ce le confirma rolul de "balama" in articularea volumelor componente. Exemple: Imobilul ARO, arh. H.Creanga; imobilul "Adriatica", arh. Rudolf Fraenkel; locuinte in str. Stirbei-Voda, arh Duiliu Marcu; locuinte in str. M. Rosetti, arh. Marcel Locar; toate in Bucuresti etc.
- Cladiri situate in frontul unor piete importante ale oraselor, ce difera net ca arhitectura de contextul existent constituit, dar care se inscriu armonios in parametrii urbani conferiti de sit.
- Cladiri ce beneficiaza de amplasamente izolate constituind constructiile "turn" cu compozitii libere. Exemplu: Imobilul din str. Izvor nr. 2 Bucuresti, 1934-35, arh. Aurel Ghinescu.
- Cladiri cu regim de inaltime redus, ce pot fi la randul lor independente, amplasate intr-un front existent, cuplate sau determinate de vecinatati cu calcane, sau cladiri cu colt.

Varietatea formala suprapusa de exprimari profund personale genereaza efecte estetice inedite. Locuintele colective au dominat spatiul urban interbelic. Ele pot fi considerate poate cele mai reprezentative intruchipari ale modernismului prudent, fara ostentatia unui spirit revoltat, demonstrand o putere de stabilitate, de continuitate, lipsita insa de teama nejustificata fata de influentele straine. Tinuta lor eleganta, cu tendinte spre "clasicizarea" noilor canoane estetice, conserva elemente de sinteza intre noutatea curentului Modernist si spiritul cultural autohton.

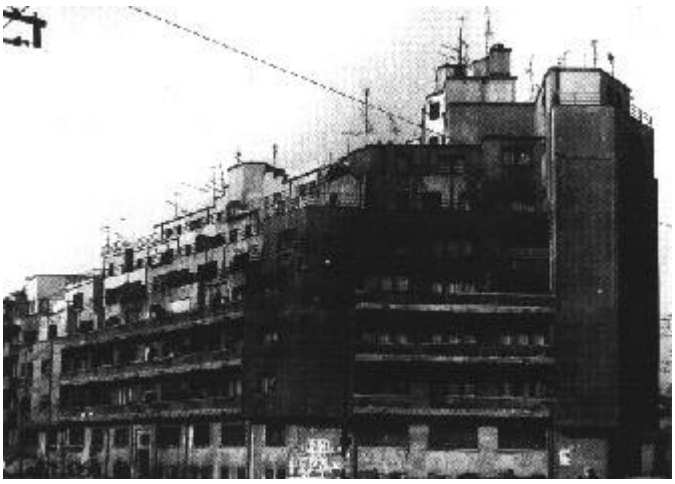
Jean Monda, apartament de bloc, proprietate a ing. J. Berman, Bucuresti

Alexandru Zamfiropol, cladirea Prof. Chiritescu Arva, Parcul Domeniilor, Bucuresti

Emil Nadejde, blocul "Scala", Bulevardul Magheru, Bucuresti, 1936-1937 (distrus la cutremur in anul 1977)

Alexandru Crivez, apartament de bloc, Bulevardul Lascar Catargiu, Bucuresti

3. LOCUINTELE IEFTINE

Aceasta categorie de locuinte, inscrisa la nivel international printre principalele cautari in intentia de a rezolva problemele stringente ale locuirii, cunoaste in Romania doar solutionari izolate, prea putin semnificative ca inovatie sau ca amploare. Ecoul lor in productia de arhitectura a fost destul de slab, inregistrandu-se oar cateva exemple de lotizari facute in acest scop. Aceste exemple le gasim amplasate pe terenuri libere, special sistematizate, cu locuinte cuplate, cu dezvoltare pe parter, sau parter si unu-doua niveluri. Gandite sa dispuna de un conform minimal, ele au partituri rezonabile, in care functiunile sunt eficient distribuite.